บทที่ 2
ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความต้องการซื้อบ้านจัดสรรในจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2544 ในครั้งนี้มีแนวคิดและทฤษฎีมาประกอบการศึกษาดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีวัฏจักรเศรษฐกิจ (Economic Cycle Theory)

วัฏจักรเศรษฐกิจ (Economic Cycle) หรือวัฏจักรธุรกิจ (Business Cycle) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจในระบบเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยภาวะเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจนเกิดความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด แล้วก็เกิดการหดตัวและตกต่ำลง จนในที่สุดมีการฟื้นตัวหรือมีการขยายตัวขึ้นมาจนถึงจุดรุ่งเรืองสูงสุดอีกครั้งหนึ่ง และจะเกิดขึ้นในลักษณะเป็นวัฏจักรวนเวียนกันอยู่เช่นนี้เรื่อยๆไป ดังแสดงในรูป 2.1

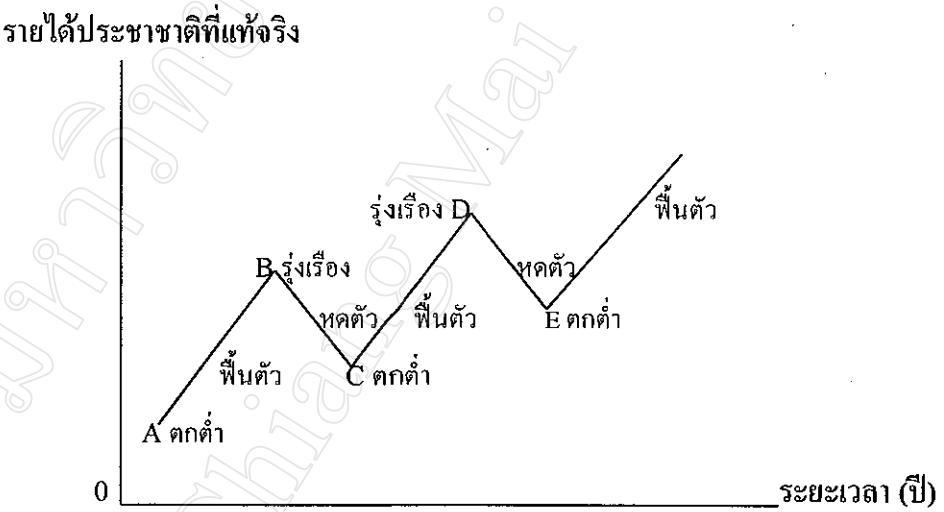

รูป 2.1 แสดงภาวะเศรษฐกิจในวัฏจักรเศรษฐกิจ

จะเห็นได้ว่าถ้ามีการพิจารณาจากจุดต่ำสุดจุดหนึ่งจนเกิดจุดต่ำสุดอีกจุดหนึ่ง (จากจุด A จนถึงจุด C หรือจากจุด C จนถึงจุด E) หรือพิจารณาจากจุดสูงสุดจุดหนึ่งจนถึงจุดสูงสุดอีกจุดหนึ่ง (จากจุด B จนถึงจุด D) เราเรียกว่าวัฏจักรเศรษฐกิจหนึ่งรอบ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าวัฏจักรเศรษฐกิจหนึ่งรอบประกอบด้วยสภาวะเศรษฐกิจ 4 สภาวะด้วยกันดังนี้

1.สภาวะรุ่งเรือง (Prosperity) ลักษณะโดยทั่วไปของสภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองนี้จะเป็นสภาวะที่ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจนมีความเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสูงสุด กล่าวคือ ประชาชนจะมีระดับรายได้สูง ปัญหาการว่างงานจะมีน้อย เพราะมีการจ้างงานอย่างเต็มที่ จนเกิดปรากฏการณ์ของการขาดแคลนปัจจัยการผลิต จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปจะมีระดับสูงขึ้น แต่การสูงขึ้นของต้นทุนการผลิตยังคงน้อยกว่าการสูงขึ้นของระดับราคาสินค้าและบริการ ดังนั้นผู้ผลิตจึงยังคงมีการเพิ่มการลงทุนและขยายการผลิตเพราะมีกำไรเพิ่มขึ้น จึงทำให้มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นเป็นอันมากตามที่กล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามในสภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองนี้ ถ้าหากระดับราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์รวมมากกว่าความสามารถในการผลิตของประเทศแล้วก็อาจนำไปสู่ภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงได้

2.สภาวะหดตัวหรือถดถอย (Recession) สภาวะเศรษฐกิจถดถอยจะเกิดขึ้นภายหลังระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวจนความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดแล้ว กล่าวคือ เมื่อทำการผลิตและมีการลงทุนเพิ่มมากขึ้นอย่างเต็มที่ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเพราะปัจจัยการผลิตเกิดการขาดแคลน ในขณะเดียวกันผลผลิตออกสู่ตลาดมากขึ้นเรื่อยๆจนล้นตลาด ผลที่ตามมาก็คือระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปจะลดลง ทำให้รายได้หรืออัตราผลกำไรของผู้ผลิตลดน้อยลงจนไม่จูงใจให้มีผู้ผลิตหรือผู้ลงทุนรายใหม่เข้ามาแข่งขันอีก ผู้ผลิตรายเก่าที่ยังคงทำการผลิตอยู่ก็จำเป็นต้องลดการผลิตและลดการจ้างงานลงมา เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง ดังนั้นระบบเศรษฐกิจเกิดการหดตัวหรือถดถอย

3.สภาวะตกต่ำ (Depression) ภายหลังจากเกิดสภาวะถดถอยแล้วสภาวะทางเศรษฐกิจก็จะเข้าไปสู่สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ กล่าวคือ เมื่อผู้ผลิตหรือผู้ลงทุนรายเก่ายังคงทำการผลิตอยู่ต่อไปท่ามกลางสินค้าล้นตลาดก็จะทำให้มีสินค้าล้นตลาดเพิ่มมากขึ้น ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปก็ยิ่งลดลง ผู้ผลิตจะประสบการขาดทุนเนื่องจากเงินทุนไปจมอยู่กับสินค้าที่ขายไม่ออก ทำให้ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน ผู้ผลิตหรือผู้ลงทุนรายเก่าบางรายที่มีความสามารถด้อยกว่าทนสภาพของการขาดทุนไม่ไหวจึงจำเป็นต้องปิดโรงงานหรือล้มละลายขายกิจการออกไป ซึ่งก็หมายความว่าการผลิตและการลงทุนจะลดน้อยลงกว่าเดิมทำให้เกิดการว่างงานเพิ่มมากขึ้นและรายได้ของประชาชนลดลง อำนาจซื้อลดลง สินค้ายังคงล้นตลาดเพิ่มมากขึ้นต่อไปเรื่อยๆ ในที่สุดระบบเศรษฐกิจก็จะเข้าสู่สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

4.สภาวะฟื้นตัวหรือขยายตัว (Recovery) ลักษณะโดยทั่วไปของสภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวจะเห็นได้จากการซื้อขายสินค้าและบริการเริ่มกระเตื้องขึ้นเนื่องจากสินค้าและบริการเก่าคงเหลือในสต๊อกค่อยๆหมดลงและเนื่องจากผู้ผลิตหรือผู้ลงทุนคาดคะเนสภาวะเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้น จึงมีการผลิตสินค้าและบริการชนิดใหม่ๆแปลกๆออกมาเสนอขาย เมื่อเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคก็

ทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการใหม่ๆเหล่านั้นค่อยๆสูงขึ้นทำให้ผู้ผลิตได้รับผลกำไรมากขึ้น ประกอบกับในช่วงสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำนั้นแรงงานมีการว่างงานเป็นอันมาก และเงินสดสำรองส่วนเกินในระบบธนาคารพาณิชย์มีเหลือค้างเป็นจำนวนมากจึงทำให้ระดับค่าจ้างต่ำและอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ มีผลทำให้ต้นทุนการผลิตอยู่ในระดับต่ำ ผู้ผลิตหรือผู้ลงทุนคาดคะเนผลตอบแทนการลงทุนในทางที่ดีขึ้นหรือเห็นช่องทางที่จะได้รับกำไรมากขึ้นต่อไปอีกจึงลงทุนและขยายผลผลิตมากขึ้น ผู้ผลิตหรือผู้ลงทุนรายใหม่เข้ามาแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น ทำให้การจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ผู้คนมีรายได้มากขึ้นทำให้อำนาจซื้อของประชาชนหรืออุปสงค์รวมเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวมากขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็วจนในที่สุดสภาวะเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจจะเข้าสู่สภาวะรุ่งเรืองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

2.1.2 ทฤษฎีการบริโภค ซึ่งทฤษฎีการบริโภคมีอยู่หลายทฤษฎี ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปมีอยู่ 4 ทฤษฎีดังนี้

(1) ทฤษฎีรายได้สัมบูรณ์ของเคนส์ (The Absolute Income Theory : Keynes)

ในทรรศนะของเคนส์ปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคที่ตั้งใจไว้จะถูกกำหนดโดยรายได้ที่บุคคลสามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงขณะนั้น (Current Disposible Income) โดยที่การเปลี่ยนแปลงในปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคที่ตั้งใจไว้ จะน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่บุคคลสามารถจับจ่ายใช้สอยได้ หรือ MPC จะมีค่าน้อยกว่า 1 เขียนในรูปสมการได้เป็น

$$C = C_a + cY_d \quad ; \ 0 < c < 1$$

C = ปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคที่ตั้งใจไว้

C_a =ปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคเมื่อระดับรายได้ที่บุคคลสามารถจับจ่ายใช้สอยได้ มีค่าเท่ากับศูนย์ (Autonomous Consumption Expenditure) โดย C_a ถูกกำหนดโดยปัจจัยอื่นๆที่ไม่ใช่รายได้(Nonincome Determinants)[1/]

c = ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภคหรือ MPC หรือ $\Delta C / \Delta Y_d$

Y_d = รายได้ที่บุคลสามารถจับจ่ายใช้สอยได้ หรือ $Y_d = Y - t(Y)$

โดยที่ $t(Y)$ ก็คือฟังก์ชั่นของภาษี (Tax Function)

เนื่องจากค่าของ MPC ในสมการข้างต้นมีค่าเป็นบวกและมีค่าน้อยกว่าหนึ่ง แสดงว่าเมื่อรายได้ที่บุคคลสามารถจับจ่ายใช้สอยได้เพิ่มขึ้น ปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคก็เพิ่มขึ้น โดยที่

[1/] เคนส์จำแนกปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคที่ตั้งใจไว้ที่ไม่ใช่รายได้ ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ปัจจัยทางด้านจิตใจ (subjective factor or psychological factor)
2. ปัจจัยทางด้านกายภาพ (objective factor) เช่น ปริมาณทรัพย์สิน (wealth) ลักษณะการกระจายรายได้ สินเชื่อเพื่อการบริโภค เป็นต้น

การเพิ่มขึ้นของปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคจะเพิ่มในสัดส่วนที่น้อยกว่าการเพิ่มของรายได้ ในทางตรงกันข้ามเมื่อรายได้ที่บุคคลสามารถจับจ่ายใช้สอยได้ลดลง ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคก็จะลดลงด้วย โดยที่การลดลงของปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคก็จะลดลงในสัดส่วนที่น้อยกว่าการลดลงของรายได้

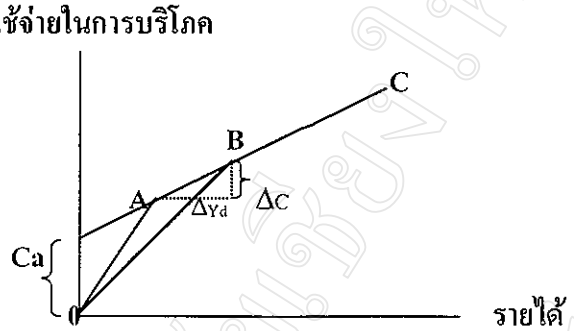

รูป 2-2 เส้นการบริโภคระยะสั้นของเคนส์

เส้น C ในรูป 2-2 คือ เส้นการบริโภคระยะสั้นของเคนส์ ความชัน (Slope) ของเส้นตรงที่ลากจากจุดกำเนิดไปยังจุดต่างๆบนเส้นC จะบอกให้ทราบถึงค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค หรือ APC หรืออัตราส่วนระหว่างปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคกับรายได้ (C / Y) ณ จุดนั้นๆ ค่าความชันของเส้นการบริโภคโดยตัวมันเองจะมีค่าเท่ากับความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค หรือ MPC หรือ $\Delta C / \Delta Y_d$ หากพิจารณาจากรูป 2-2 จะพบว่า

1.MPC จะมีค่าน้อยกว่า APC ณ ทุกระดับรายได้

2.APC จะมีค่าลดลงเมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้น

เคนส์ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลในระยะสั้นเมื่อเผชิญกับวัฏจักรธุรกิจ(Business Cycle) ไว้ว่า เมื่อรายได้ของบุคคลลดลงเมื่อเทียบกับระดับรายได้เดิม บุคคลจะพยายามรักษาระดับการบริโภคระดับเดิมไว้ โดยจะไม่พยายามลดปริมาณค่าใช้จ่ายในการบริโภคลงในสัดส่วนเดียวกับรายได้ที่ลดลงไป (ดึงเงินออมออกมาใช้จ่ายเพื่อการบริโภค) ในทางตรงกันข้ามเมื่อรายได้ของบุคคลเพิ่มขึ้น ในช่วงแรกบุคคลก็จะไม่เพิ่มปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคขึ้นในสัดส่วนเดียวกับการเพิ่มขึ้นของรายได้ แต่จะกันรายได้ส่วนที่เพิ่มขึ้นเก็บออมไว้เพื่อชดเชยกับเงินออมที่ได้ใช้จ่ายไปในตอนที่รายได้ลดลง เมื่อจำนวนเงินออมเพิ่มถึงระดับที่เคยมีแล้ว ถ้ารายได้ของบุคคลยังเพิ่มยังคงเพิ่มขึ้นต่อไปอีก บุคคลจะเพิ่มปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภคในสัดส่วนเดียวกับการเพิ่มขึ้นของรายได้

ในปลายทศวรรษที่ 1930 เคนส์ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคส่วนบุคคล โดยใช้ cross-sectional budget data เขาพบว่าเมื่อกำหนดมาตรฐานการบริโภคของสังคม (Social Standard of Consumption) ไว้ในระดับหนึ่ง คนรวยซึ่งในปกติจะมีระดับการบริโภคที่สูงกว่ามาตรฐานของสังคมจะทำการบริโภคเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคของคนจน เมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้นในจำนวนที่เท่ากัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าค่า MPC ของคนรวยจะมีค่าน้อยกว่าค่า MPC ของคนจน

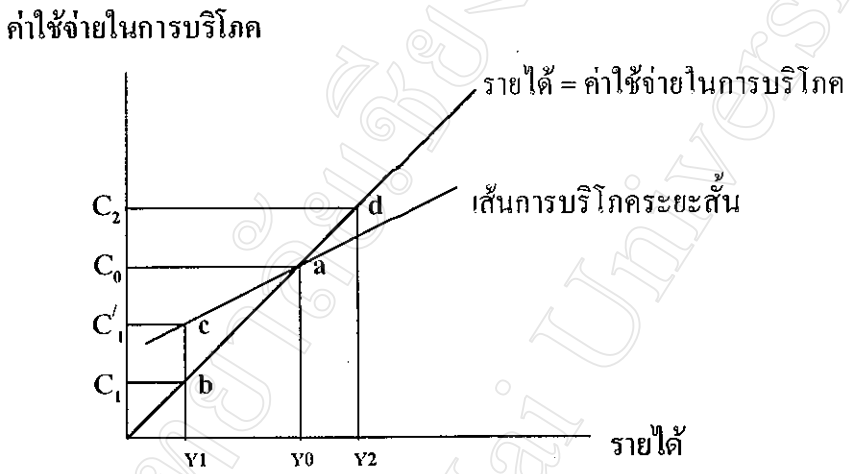

รูป 2-3 การเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายในการบริโภคของบุคคลในระยะสั้นเมื่อเผชิญกับวัฏจักรธุรกิจ

ในปี 1946 ไซมอน คูซเนทส์ (Simon Kuznets) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของพฤติกรรมการบริโภคและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยใช้ข้อมูลย้อนหลังไปถึงช่วงสงครามกลางเมือง ผลการศึกษาของคูซเนทส์สรุปได้ดังนี้

1.โดยเฉลี่ยแล้วในระยะยาวAPC หรือ C/Y จะมีแนวโน้มคงที่เมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้นและ APC จะมีค่าเท่ากับ MPC เมื่อระดับรายได้เพิ่มตามเส้นแนวโน้ม (Trend) ตามรูป 2-4 ดังนั้นเส้นการบริโภคจะมีลักษณะเป็นเส้นตรงที่ลากจากจุดกำเนิด

2.ค่า C/Y ในช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟู (Boom period) จะมีค่าต่ำกว่าค่าของ C/Y ในระยะยาว ค่า C/Yในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ (Slump period) จะมีค่าสูงกว่าค่าของ C/Y ในระยะยาว สรุปได้ว่าค่าC/YหรือAPCจะเปลี่ยนแปลงผกผันกับระดับรายได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นๆลงๆของวัฏจักรธุรกิจ ดังนั้นเส้นการบริโภคในระยะสั้นจึงมีลักษณะต่างไปจากเส้นบริโภคในระยะยาว

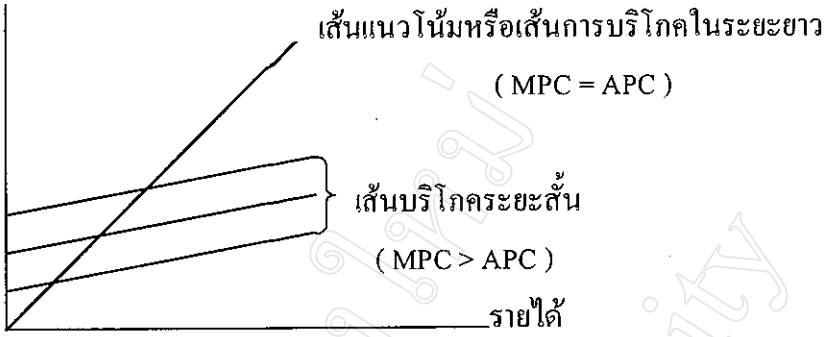

รูป 2-4 เส้นการบริโภคในระยะสั้นและระยะยาวจากผลการศึกษาของดูซเนทส์

(2) ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้สัมพัทธ์ (The Relative IncomeTheory:Duesenberry)

ผู้ที่เสนอทฤษฎีนี้ใน ค.ศ.1949 คือ เจมส์ เอส ดูเซนเบอรี่ (James S.Duesenberry) การวิเคราะห์เริ่มจากสมมุติฐานสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1.ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการบริโภคของตนเองโดยเปรียบเทียบ กับการบริโภคเฉลี่ยในสังคม (Relative Consumption Level) ยิ่งกว่าการบริโภคของตนเองโดยเอกเทศ (Absolute Consumption Level)ทั้งนี้เนื่องจากในสังคมเศรษฐกิจที่ถูกครอบงำโดยลัทธิบริโภคนิยมซึ่งอาศัยสื่อโฆษณาทุกชนิดสร้างแรงกดดันให้ผู้บริโภคหลงใหลกับการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่ารายได้ของสังคมจะมีค่า APC ค่อนข้างสูง เพราะผู้บริโภคเหล่านี้พยายามรักษาระดับการบริโภคของตนเองให้ใกล้เคียงกับคนทั่วไปในสังคม ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของสังคมจะมีค่า APC ต่ำกว่ากลุ่มแรก เพราะแม้จะบริโภคตามเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของสังคมแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากมีรายได้สูงจึงใช้รายได้เพื่อใช้จ่ายบริโภคในสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มแรก และเนื่องจากในระยะยาว หากแบบแผนการกระจายรายได้ในสังคมยังคงเดิม การบริโภคจะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนคงที่กับรายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น APC ในระยะยาวจึงมีค่าคงที่

2.นอกเหนือจากระดับรายได้ในปัจจุบันและระดับการบริโภคเฉลี่ยของสังคมแล้ว บุคคลยังยึดอยู่กับการบริโภคในระดับสูงที่ผ่านมา ฉะนั้น หากแม้นว่ารายได้ในปัจจุบันจะลดต่ำลง แต่ผู้บริโภคก็ยังพยายามรักษาระดับการบริโภคไว้ให้อยู่ในระดับเดิม โดยหันไปลดระดับการออมแทน จากสมมุติฐานดังกล่าว ดูเซนเบอรี่ได้สร้างสมการการออม ดังนี้

$S/Y = a_0 + a_1 Y/Y^*$

S = การออมที่แท้จริง

Y = รายได้สุทธิที่แท้จริงปัจจุบัน

Y*= รายได้สุทธิที่แท้จริงสูงสุดที่ผ่านมา

จากสมมุติฐาน 2 ประการข้างต้น นำไปสู่การอธิบายความแตกต่างระหว่างการบริโภคระยะสั้นและระยะยาว ดังแสดงในรูป 2.5

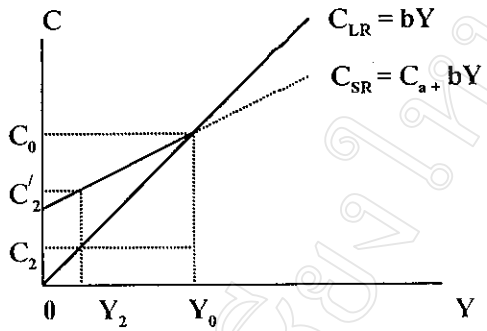

รูป 2.5 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามทฤษฎีรายได้สัมพัทธ์

จากรูปที่ 2.5 เส้น $C_{LR} = bY$ เป็นเส้นการบริโภคระยะยาว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับการบริโภคจะแปรผันตามระดับรายได้ในสัดส่วนค่อนข้างคงที่โดยตลอด

การพิจารณาในระยะสั้น ในช่วงที่เศรษฐกิจหดตัวสมมุติว่าเดิมบุคคลมีรายได้ที่ Y_0 และบริโภคในระดับ C_0 ต่อมารายได้ลดลงเหลือ Y_2 เนื่องจากผู้บริโภคเคยชินกับความเป็นอยู่ในระดับการบริโภคที่ C_0 ผู้บริโภคจึงพยายามรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับ C_0 เอาไว้ นั่นคือบริโภคที่ C_2' ซึ่งอยู่สูงกว่า C_2 ซึ่งเป็นระดับบริโภคที่น่าจะเป็น เส้นบริโภคระยะสั้นจึงเป็น $C = C_a + bY$

ดังนั้น ทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคตามสมมุติฐานรายได้สัมพัทธ์จึงอธิบายได้ว่า ในระยะสั้น $C = C_a + bY$ โดย APC > MPC และในระยะยาว $C = bY$ โดย APC = MPC

(3) ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวร (The Permanent Income Theory : Friedman)

มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) ได้เสนอทฤษฎีนี้ในปี ค.ศ.1957 โดยมีสมมุติฐานสำคัญ 3 ประการดังนี้

สมมุติฐานประการแรก รายได้ที่เกิดขึ้นจริงและการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นการถาวร และ ส่วนที่เป็นการชั่วคราว นั่นคือ

รายได้ $Y = Y_P + Y_T$

และการบริโภค $C = C_P + C_T$

Y = รายได้ที่เกิดจริง (Actual Income)

Y_P = รายได้ถาวร (Permanent Income)

Y_T = รายได้ชั่วคราว (Transitory Income)

C = การบริโภคที่เกิดขึ้นจริง (Actual Consumption)

C_P = การบริโภคถาวร (Permanent Consumption)

C_T = การบริโภคชั่วคราว (Transitory Consumption)

ฟรีดแมนได้ให้นิยามคำว่า รายได้ถาวร ไว้ว่าเป็นรายได้ประจำรวมทั้งรายได้ที่มาจากผลตอบแทนของทรัพย์สิน รายได้ส่วนนี้จึงสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยไม่กระทบถึงทรัพย์สินที่สะสมไว้ นั่นคือ

$Y_p = rPV$

r = อัตราผลตอบแทน

PV = มูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้หรือความมั่งคั่ง ซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยที่จะได้รับในระยะยาว

ส่วน รายได้ชั่วคราว หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมาย หรือเกิดขึ้นเพียงชั่วครั้งชั่วคราว ตามคำอธิบายของฟรีดแมน รายได้ชั่วคราวอาจมีค่าเป็นบวกหรือลบก็ได้

การบริโภคถาวร หมายถึง การบริโภคที่ดำเนินในชีวิตประจำวัน ส่วนการบริโภคชั่วคราว หมายถึง การใช้จ่ายเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว อาจมีบวกหรือลบก็ได้เช่นกัน

จากนิยามเกี่ยวกับรายได้และการบริโภคดังกล่าว เราอาจแบ่งบุคคลออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีรายได้ถาวรเท่ากับรายได้เฉลี่ยส่วนรวม (Y_p=Y) หรือรายได้ชั่วคราวเฉลี่ยเท่ากับ 0

กลุ่มที่มีรายได้ถาวรมากกว่ารายได้เฉลี่ยส่วนรวม (Y_p>Y) หรือรายได้ชั่วคราวเฉลี่ยน้อยกว่า 0 ($Y_t < 0$)

กลุ่มที่มีรายได้ถาวรน้อยกว่ารายได้เฉลี่ยส่วนรวม (Y_p<Y) หรือรายได้ชั่วคราวเฉลี่ยมากกว่า 0 ($Y_t > 0$)

สมมุติฐานประการสอง การบริโภคถาวรเป็นสัดส่วนคงที่(k)เมื่อเทียบกับรายได้ถาวรหรืออีกนัยหนึ่ง k คือ MPC_p และมีค่าคงที่ สมการการบริโภคถาวรมีดังนี้ $C_p = kY_p$

สมมุติฐานประการสาม รายได้ชั่วคราว (Y_t) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Y_p) และการบริโภคชั่วคราว (C_t) ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคถาวร (C_p) อีกทั้งไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ชั่วคราว (Y_t) นั่นคือ $MPC_p = 0$

โดยสรุป ทฤษฎีการบริโภคตามสมมุติฐานรายได้ถาวรจึงอธิบายสมการการบริโภคได้ว่า ในระยะยาว $CLR = bY$ โดย $APC = MPC$ และในระยะสั้น $CSR = Ca + bY$ โดยที่ $APC > MPC$

(4) ทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิต (The Life Cycle Theory : Ando and Modigliani)

อัลเบิร์ด แอนโด (Albert Ando)และฟรังโก โมดิเกลียนี่ (Franco Modigliani) ได้พัฒนาแนวคิดการบริโภคตามสมมุติฐานวงจรชีวิตและทดสอบกับข้อมูลสถิติของสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้ผลที่น่าสนใจ ทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิตมีสมมุติฐานและการวิเคราะห์ที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

สมมุติฐานประการแรก กระแสรายได้ในช่วงชีวิตของผู้บริโภคแต่ละคนมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ช่วงต้นและช่วงปลายของชีวิตของผู้บริโภคมีกระแสรายได้ต่ำกว่าช่วงกลาง นอกจากนั้น ระดับการบริโภคของบุคคลค่อนข้างคงที่หรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ดังนั้นในช่วงแรกและช่วงปลายของชีวิต การบริโภคจึงสูงกว่ารายได้ จึงมีการออมสุทธิเป็นลบ ส่วนช่วงกลางของชีวิตมีการออมเป็นบวก ดังปรากฏในรูป 2.6

จากสมมุติฐานข้างต้น นำมาใช้ในการพิจารณาแบบภาคตัดขวาง(Cross Section)โดยแบ่งผู้บริโภคเป็น 2 กลุ่มตามระดับรายได้และวัย ดังนี้ กลุ่มที่อยู่ในวัยเยาว์และวัยสูงอายุเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ แต่ความโน้มเอียงถัวเฉลี่ยในการบริโภค (C/Y หรือ APC)สูง กลุ่มที่อยู่ในวัยกลางเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงและมีความโน้มเอียงถัวเฉลี่ยในการบริโภคต่ำ

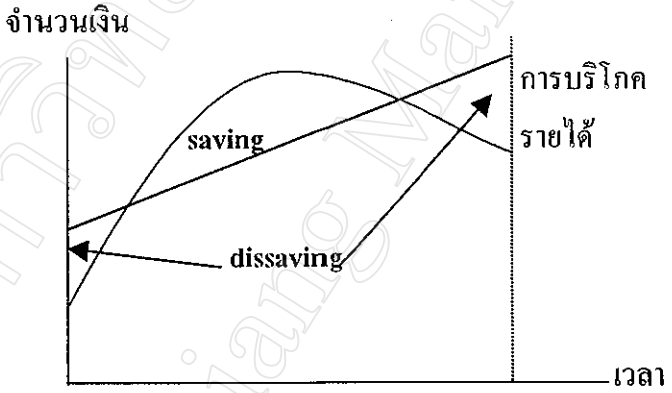

รูปที่ 2.6 กระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิตของบุคคลและเส้นการบริโภค

สมมุติฐานประการที่สอง การบริโภค ณ เวลาใดเวลาหนึ่งจะเป็นสัดส่วนกับมูลค่าปัจจุบันของรายได้ที่คาดว่าจะได้ตลอดช่วงอายุที่เหลือ หากมองเป็นรายบุคคล การบริโภคของผู้บริโภคแต่ละรายมีค่าเป็นสัดส่วนกับมูลค่าปัจจุบันของรายได้ตลอดชีพ นั่นคือ

$$C_t^i = k^i (PV_t^i) \quad ; \quad 0 < k^i < 1$$

และเมื่อรวมฟังก์ชั่นการบริโภคของทุกคน จะได้ฟังก์ชั่นการบริโภคมวลรวม

$$C_t = k (PV_t)$$

มูลค่าปัจจุบันของรายได้ที่คาดว่าจะได้รับตลอดช่วงอายุที่เหลืออาจแบ่งเป็น 2 ส่วนได้แก่ รายได้ที่เกิดจากแรงงาน (Y^L) และรายได้จากทรัพย์สิน (Y^A) ซึ่งรายได้จากแรงงานยังอาจจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย ได้แก่ รายได้ที่เกิดจากแรงงานในปีปัจจุบัน (Y^L_0) ซึ่งทราบค่าแน่ชัดและมูลค่าปัจจุบันของรายได้จากแรงงานที่จะได้รับในอนาคต (Y^L_t) ซึ่งไม่ทราบค่าแน่ชัด

เส้นการบริโภคในระยะสั้นและระยะยาวในทรรศนะของแอนโดและโมดิเกลีย แสดงดังรูป 2.7

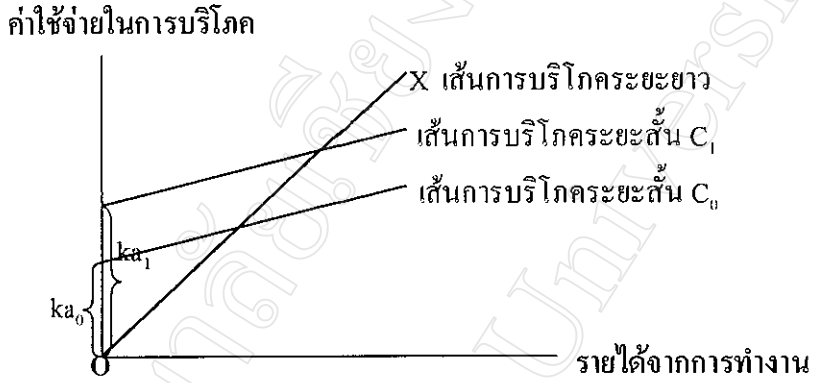

รูปที่ 2.7 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวในทรรศนะของแอนโดและโมดิเกลีย

ในระยะสั้นมูลค่าทรัพย์สินค่อนข้างคงที่ ดังนั้นค่าใช้จ่ายในการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงเมื่อรายได้จากการทำงานเปลี่ยน ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการบริโภคและรายได้เป็นไปตามเส้นการบริโภค C_0 หรือ C_1 ในระยะยาวเงินออมของบุคคลจะทำให้มูลค่าของทรัพย์สินที่บุคคลมีมากขึ้น ดังนั้นการบริโภคจะเคลื่อนย้ายขึ้นไปข้างบนทั้งเส้น เช่น จากเส้น C_0 เป็นเส้น C_1 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการบริโภคและรายได้ในระยะยาวจะเป็นไปตามเส้น OX

2.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายในการบริโภค (Other Influence on Consumption Spending)

1. จำนวนเงินสดที่บุคคลมีอยู่ ถ้าบุคคลมีเงินสดอยู่ในมือเป็นจำนวนมากก็มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมาก แต่ถ้าบุคคลมีเงินสดอยู่ในมือเป็นจำนวนน้อยก็จะมีแนวโน้มในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคน้อยลง

2. จำนวนทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องสูง (High Liquidity Asset) ที่บุคคลมีอยู่ ถ้าบุคลมีทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องสูงอยู่ในมือมาก โอกาสใช้จ่ายเพื่อการบริโภคก็มาก แต่ถ้าทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องสูงอยู่ในมือน้อย ก็ย่อมมีโอกาสที่จะใช้เพื่อการบริโภคน้อย

3. จำนวนสินค้าคงทนถาวร (Durable Goods) ที่บุคคลมีอยู่ สินค้าสำหรับบริโภคมีอยู่ 2 ชนิด คือ สินค้าประเภทไม่คงทนถาวร (Nondurable Goods) เช่น อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น และสินค้าประเภทคงทนถาวร (Durable Goods) เช่น รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ พัดลม เป็นต้น ถ้าบุคคลมีสินค้าประเภทคงทนถาวรอยู่แล้วเป็นจำนวนมากโอกาสที่จะซื้อหาใหม่ก็มีน้อย เพราะสินค้าเหล่านี้มีอายุการใช้ประโยชน์ยาวนานหลายปี แต่ถ้าบุคคลมีสินค้าประเภทคงทนถาวรอยู่แล้วเป็นจำนวนน้อย จึงมีแนวโน้มที่จะซื้อหาใหม่มากขึ้น

4. การคาดคะเนเกี่ยวกับราคาสินค้าในอนาคต ถ้าผู้บริโภคคาดว่าปริมาณสินค้าจะขาดแคลนหรือคาดว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้นผู้บริโภคจะพากันซื้อสินค้ามากักตุนไว้มากขึ้น แต้ถ้าผู้บริโภคคาดว่าปริมาณสินค้าจะล้นตลาดหรือคาดว่าราคาสินค้าจะลดลงแล้วผู้บริโภคจะชะลอการซื้อไว้ก่อน โดยรอให้ราคาลดลงถึงที่สุดก่อนแล้วจึงซื้อ

5. เครดิตเพื่อการบริโภคและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ปกติวงการธุรกิจมักจะให้เครดิตเพื่อการบริโภคโดยระบบการซื้อขายแบบผ่อนส่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ ธุรกิจที่ให้เครดิตซื้อขายแบบผ่อนส่งมีต้นทุนการดำเนินงานต่ำ จึงสามารถให้เครดิตระยะยาวได้ ด้วยการเรียกเก็บเงินงวดแรกต่ำและจำนวนงวดจะมากขึ้น แต่ละงวดผู้ซื้อจะจ่ายแต่เพียงเล็กน้อยจึงไม่ค่อยเดือดร้อน ทำให้การบริโภคหรือการซื้อขายแบบผ่อนส่งเพิ่มขึ้น แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้น ธุรกิจที่ให้เครดิตซื้อขายผ่อนส่งที่มีต้นทุนการดำเนินงานสูงขึ้นจึงไม่สามารถให้เครดิตระยะยาวได้ ดังนั้นจึงกำหนดเงินงวดแรกไว้มากและจำนวนงวดน้อยลง แต่ละงวดผู้ซื้อจะต้องจ่ายมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคเดือดร้อนดังนั้นผู้บริโภคจึงซื้อน้อยลง

6. การคาดคะเนเกี่ยวกับรายได้ในอนาคต ถ้าผู้บริโภคคาดคะเนว่ารายได้ในอนาคตของเขาจะสูงขึ้น ผู้บริโภคมีแนวโน้มจะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากขึ้น (เก็บออมน้อยลง) โดยหวังว่ารายได้ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตจะสามารถชดเชยการออมที่ต่ำลงในปัจจุบันได้ แต่ถ้าผู้บริโภคคาดว่าในอนาคตเขาจะมีรายได้ลดลงหรือไม่มีรายได้แล้ว ผู้บริโภคจะลดการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคลงโดยการเตรียมเก็บออมเงินมากขึ้นเพื่อไม่ให้เดือดร้อนในอนาคต

7. ประเภทของรายได้ที่ผู้บริโภคได้รับ ปกติรายได้ที่บุคคลได้รับจะมีสองประเภทใหญ่ๆ คือ รายได้ประจำที่แน่นอน (Permanent Income) และ รายได้ที่ไม่แน่นอน (Temporary Income) โดยทั่วไปแล้วผู้ที่มีรายได้ประจำแน่นอนมักมีแนวโน้มในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากว่าผู้มีรายได้ไม่แน่นอน

8. รสนิยมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง เมื่อผู้บริโภคมีรสนิยมเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของการชอบหรือไม่ชอบ และชอบมากขึ้นหรือชอบน้อยลงแล้วย่อมทำให้การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปด้วย

9. การเอาอย่างในการบริโภค (Demonstration Effect) โดยทั่วไปแล้วผู้บริโภคมักเอาอย่างหรือตามอย่างผู้อื่นในการบริโภคเสมอ ดังนั้นถ้าผู้บริโภคได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดหรือเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นแล้ว ย่อมจะเอาอย่างในการบริโภคในลักษณะที่เห็นเขามีก็อยากมีตาม เห็นเขาได้ก็อยากได้ตาม

10. ระดับการศึกษาของผู้บริโภค โดยทั่วไปแล้ว ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีแนวโน้มในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาสูงจะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพสูง ซึ่งย่อมมีราคาสูงและทำให้มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่า

11. การเก็บภาษีอากรของรัฐบาล ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้นย่อมทำให้รายได้ของผู้บริโภคหลังหักภาษีแล้วเหลือน้อยลง ย่อมสามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคน้อยลง แต่ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีอากรน้อยลงก็จะมีผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชนสูงขึ้น

12. ลักษณะการกระจายรายได้ในสังคม ถ้าสังคมใดมีการกระจายรายได้เป็นไปอย่างเท่าเทียมกันย่อมทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชนในสังคมนั้นสูงกว่าในสังคมที่การกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำกันเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะผู้มีรายได้สูงจะมีการออมมากขึ้น แต่ผู้มีรายได้ต่ำซึ่งมีเป็นจำนวนมากก็จะมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้เพื่อการบริโภคได้ ดังนั้นจึงทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคโดยส่วนรวมอยู่ในระดับต่ำ

13. การโฆษณาสินค้า การโฆษณาสินค้าหรือบริการย่อมมีส่วนจูงใจในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเสมอ ไม่มากก็น้อย

14. การขยายตัวของตลาดสินค้าและบริการ การขยายตัวของตลาดสินค้าและบริการย่อมมีผลทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อหาสินค้าหรือบริการได้สะดวกขึ้น ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อยอดรวมของรายจ่ายเพื่อการบริโภคโดยตรง

15. ปัจจัยอื่นๆ เช่น ฤดูกาล ค่านิยม หรือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ฯลฯ ก็ย่อมมีผลกระทบต่อการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชนไม่น้อย

ความสัมพันธ์การบริโภค พบว่า การบริโภคนั้นถูกกำหนดด้วยปัจจัยหลายๆตัวและปัจจัยเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา แม้จะในระยะเวลาอันสั้นก็ตาม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริโภคอยู่เสมอ

2.1.4 <u>ทฤษฎีความต้องการถือเงินของเคนส์ (Keynes's Theory of Demand for Money)</u>

เคนส์ แบ่งความต้องการถือเงินออกเป็น 3 ประการ คือ ความต้องการถือเงินไว้สำหรับจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน ความต้องการถือเงินเพื่อไว้สำรองเหตุฉุกเฉิน และความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไร

1.ความต้องการถือเงินไว้สำหรับจับจ่ายใช้สอยประจำวัน

(Transaction Demand for Money)

ปกติบุคคลธรรมดาหรือหน่วยธุรกิจจำเป็นต้องถือเงินไว้จำนวนหนึ่งเพื่อใช้จ่ายประจำวันให้เพียงพอในระยะเวลาหนึ่งๆ ซึ่งเงินตราที่ถือไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันนี้ ทำหน้าที่สำคัญคือ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น โดยทั่วไปบุคคลมักจะได้รับรายได้เพียงเดือนละครั้งหรือสัปดาห์ละครั้ง ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องถือเงินไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อใช้จ่ายในช่วงเวลาดังกล่าว ยิ่งระยะเวลาที่จะได้รับรายได้แต่ละครั้งห่างกันเท่าใด ปริมาณเงินโดยเฉลี่ยที่จะต้องถือไว้ใช้จ่ายก็ต้องมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่จะได้รับรายได้แต่ละครั้งแล้ว ยังขึ้นอยู่กับรายได้อีกด้วย กล่าวคือ ความต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันจะเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของรายได้ ดังสมการ

$$M_t = kY$$

M_t = ปริมาณเงินที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวัน

k = อัตราส่วนของรายได้ที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่าย

Y = รายได้

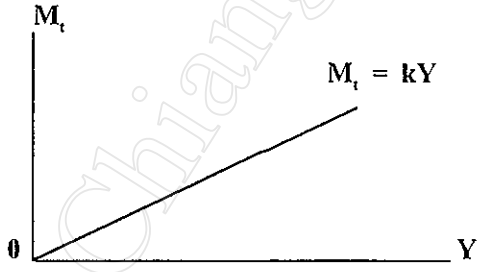

รูป 2.8 แสดงความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน

รูป 2.8 จะเห็นว่าเส้นความต้องการถือเงินเป็นเส้นตรง ทำมุมน้อยกว่า 45 องศาทั้งนี้เพราะอัตราส่วนของรายได้ประชาชาติต่อมูลค่าของรายการค้าขายที่เกิดขึ้นคงที่ทุกระดับรายได้ และมีค่าน้อยกว่า 1 และเป็นเส้นลาดเอียงขึ้นทางขวา แสดงว่า ปริมาณเงินที่ต้องการถือจะเพิ่มตามการเพิ่มของรายได้

นอกจากนี้ ความต้องการถือเงินนี้อาจจะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยด้วย กล่าวคือ ปริมาณเงินที่ถือไว้ใช้จ่ายนี้จะเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ย หมายความว่า เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นมากๆ ปริมาณเงินที่ถือไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันจะลดลง เพราะเงินที่ถือไว้ใช้จ่ายจะถูกเปลี่ยนเป็นหลักทรัพย์มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติเหตุการณ์นี้มักจะเกิดเฉพาะกับผู้ถือเงินไว้ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเป็นจำนวนมาก เช่น บริษัทใหญ่โตที่ถือเงินไว้ใช้จ่ายเป็นจำนวนสูง อาจจะนำเงินออกมาซื้อหลักทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนถือไว้แทนในช่วงที่ยังไม่ต้องการใช้เงิน ถ้าหากดอกเบี้ยสูงพอที่จะได้กำไรจากการลงทุน แต่สำหรับผู้ที่ถือเงินไว้ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยจำนวนน้อย การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยย่อมไม่มีผลกระทบต่อความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยประจำวันแต่อย่างใด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความต้องการถือเงินนี้ขึ้นอยู่กับรายได้เพียงอย่างเดียว

2. ความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

(Precautionary Demand for Money)

ความต้องการถือเงินประเภทนี้เป็นผลมาจากเหตุการณ์ที่มองไม่เห็นหรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญ กล่าวอีกในหนึ่งคือ เป็นการใช้จ่ายที่ไม่คาดคิด (Unplaned Expenditure) นั่นเอง เช่น กรณีเกิดอุบัติเหตุ เจ็บป่วยกระทันหัน ถูกให้ออกจากงาน หรือถูกเลิกจ้าง เป็นต้น เหตุการณ์นี้ยากที่จะคาดไว้ล่วงหน้า ความต้องการถือเงินประเภทนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ เพราะถ้ารายได้มีมากก็จะสามารถกันเงินไว้ได้มาก นอกจากนี้อัตราดอกเบี้ยที่สูงอาจมีอิทธิพลเหนือความต้องการถือเงินนี้เหมือนกัน เพราะความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินจำนวนนี้เอาแน่นอนไม่ได้ ดังนั้นถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงพอที่จะได้กำไรจากการลงทุน เงินจำนวนนี้อาจจะถูกนำไปซื้อหลักทรัพย์มาถือไว้ชั่วคราว จนกว่าจะเกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินจึงจะขายหลักทรัพย์

ความต้องการถือเงิน 2 ประเภทดังกล่าวข้างต้น ปริมาณเงินที่ต้องการถือขึ้นอยู่กับระดับรายได้และอัตราดอกเบี้ย แต่เพื่อให้การวิเคราะห์ง่ายขึ้นเราได้สมมุติให้อัตราดอกเบี้ยมีอิทธิพลต่อความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่าย 2 กรณีนี้น้อยมากหรือไม่มีเลย ดังนั้นความต้องการถือเงินเพื่อใช้สอยประจำวันและเพื่อสำรองไว้เพื่อเหตุฉุกเฉิน จึงขึ้นอยู่กับระดับรายได้อย่างเดียว

$$M_t = kY$$

3. ความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไร (Speculative Demand for Money)

เคนส์ วิเคราะห์ความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไร โดยจำกัดความสนใจต่อตัวแปรเพียงตัวเดียวเท่านั้น คือ อัตราดอกเบี้ย ตลอดจนผลของการคาดคะเนอัตราดอกเบี้ยในอนาคต เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการวิเคราะห์ เคนส์ ได้สมมุติให้บุคคลมีทางเลือกการถือสินทรัพย์ 2 ทาง คือเงินสดส่วนหนึ่ง(ซึ่งเป็นส่วนที่นอกเหนือไปจากความต้องการถือเงินสดเพื่อการจับจ่ายใช้สอย) และ ถือพันธบัตร (Bond) อีกส่วนหนึ่ง การถือเงินสดนั้นไม่มีผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย แต่มี

สภาพคล่องอย่างสมบูรณ์เต็มที่ ส่วนการถือพันธบัตรให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย แต่ต้องมีภาระการเสี่ยง (Risk) ความไม่แน่นอน และขาดสภาพคล่อง เพราะการเปลี่ยนฐานะจากพันธบัตรเป็นเงินได้นั้น อาจต้องเสียเวลาและอาจต้องประสบกับการขาดทุนด้วยก็ได้ ประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์ก็คือ หน่วยธุรกิจหรือผู้ลงทุนที่แสวงหากำไร จะตัดสินใจเลือกถือระหว่างเงินสดกับพันธบัตร โดยมีหลักเกณฑ์อย่างไร เคนส์ได้ชี้ให้เห็นว่าการจะถือเงินสดกับพันธบัตร ขึ้นอยู่กับการคะเนดอกเบี้ยในอนาคต กล่าวคือถ้าผู้ถือพันธบัตรคาดคะเนว่า อัตราดอกเบี้ยในอนาคตมีแนวโน้มจะสูงขึ้น เขาจะถือเงินสดไว้ แต่ถ้าผู้ถือพันธบัตรคาดคะเนว่า อัตราดอกเบี้ยในอนาคตจะลดต่ำลง เขาจะถือพันธบัตรไว้ ทั้งนี้เพราะการถือพันธบัตรในอัตราดอกเบี้ยสูงย่อมให้ผลตอบแทนที่สูง และมีกำไรส่วนทุน (Capital Gains) แต่การซื้อพันธบัตรเมื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำย่อมให้ผลตอบแทนต่ำและจะขาดทุน (Capital Losses) เมื่อขาย กล่าวคือ ราคาพันธบัตรจะสูงเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง และราคาพันธบัตรจะลดลงเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูง ดังนั้นผู้ลงทุนสามารถมีกำไรส่วนทุนหรือขาดทุนจากความแตกต่างระหว่างราคาเมื่อซื้อและราคาเมื่อขาย ซึ่งมูลค่าของพันธบัตรหาได้จากสมการดังนี้

$$PV = R / i$$

โดย PV = ราคาปัจจุบันของพันธบัตร (Purchase Price of Bond)

i = อัตราดอกเบี้ย (Rate of Interest)

R = รายรับประจำปีของพันธบัตร (Annual Fixed Revenue from Bond)

จะเห็นได้ว่าราคาของพันธบัตรจะผันแปรตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ย พอสรุปได้ว่าผู้แก็งกำไรจะถือเงินสดหรือพันธบัตรจำนวนเท่าใดนั้น เขาจะคาดคะเนว่า ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยที่ได้รับจะคุ้มกับราคาพันธบัตรที่ลดลงหรือไม่ ถ้าหากราคาพันธบัตรลดลงด้วยขนาดที่มากกว่าอัตราดอกเบี้ยควรที่ได้รับ ผู้ลงทุนจะหันมาถือเงินไว้โดยไม่ถือพันธบัตรหรือหลักทรัพย์ต่างๆเลย การที่จะกล่าวว่า ผู้ลงทุนจะถือเงินไว้มากน้อยเพียงใดและถือพันธบัตรเป็นจำนวนเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับการคาดการณ์ของผู้ลงทุนเป็นสำคัญ

เคนส์ ได้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไร เมื่อสิ่งอื่นๆคงที่ ความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไรจะเปลี่ยนแปลงเป็นสัดส่วนผกผันกับอัตราดอกเบี้ยดังสมการ

$$M_{sp} = f(i)$$

โดย M_{sp} = ความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไร (Speculative Demand for Money)

เคนส์ ได้ชี้ให้เห็นว่า ในกรณีที่เศรษฐกิจตกต่ำมากอันมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดลดลงจนเข้าใกล้ศูนย์ ซึ่งเรียกว่า อัตราดอกเบี้ยวิกฤติ (Critical rate , i_c) ในกรณีนี้เมื่อธนาคารกลางขยายปริมาณเงินเพิ่มขึ้น ปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นนั้นจะถูกบุคคลถือไว้ในรูปของเงินสดไว้เพื่อแสวงหา

กำไร (Speculative Hoard) ซึ่งเป็นการเก็บเงินเอาไว้เฉยๆมิได้นำออกมาจับจ่ายใช้สอย เราเรียกช่วงนี้ว่า **กับดักสภาพคล่อง (Liquidity Trap)** ดังรูป 2.9

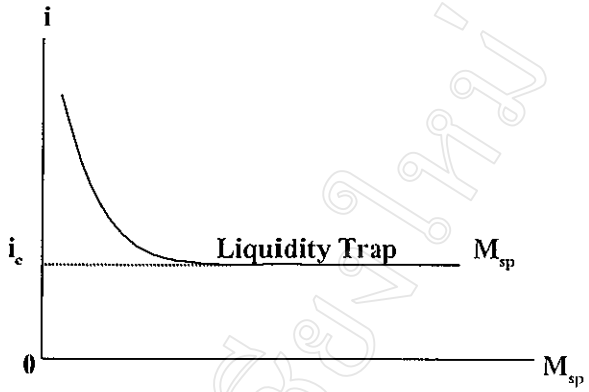

รูป 2.9 แสดงความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไร

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รุ่งโรจน์ โพธิ์วิจิตร และ คณะ (2534) ได้ศึกษาแนวโน้มความต้องการที่อยู่อาศัยใน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ โดยศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อที่อยู่อาศัย โดยได้สุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ตัวอย่างจากประชากร 3 กลุ่มคือ ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท และเจ้าของกิจการ ซึ่งมีเงื่อนไขว่าประชากรตัวอย่างนี้จะต้องมีรายได้ขั้นต่ำ 10,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป การเก็บตัวอย่างได้ใช้วิธีโควต้า (Quota sampling)และวิธีสุ่มโดยบังเอิญ (Accidential random sampling) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS และสถิติที่นำมาวิเคราะห์มีอยู่ 3 อย่างคือ (1) ความถี่และอัตราร้อยละ (2) การหาค่าไคส์สแคว์ (3) การทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนโดยใช้ Z-test ผลการศึกษาพบว่า แนวโน้มของความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 40 ในปี 2533 และมีความต้องการที่อยู่อาศัยเป็นแบบบ้านเดี่ยว 2 ชั้น 3 ห้องนอน 2 ห้องน้ำ ขนาดที่ดิน 50 ถึง 200 ตารางวา โดยมีทำเลที่ตั้งห่างจากกลางเมือง 3 ถึง 4 กิโลเมตร ทั้งนี้การตัดสินใจซื้อบ้านจะให้ความสำคัญในเรื่องของทำเลที่ตั้งเป็นอันดับ 1 ระดับราคาเป็นอันดับ 2 ส่วนสาธารณูปโภคและรูปแบบของตัวอาคาร จะให้ความสำคัญเท่าๆกัน เป็นอันดับรองลงมา

ขวัญชัย อรรถวิภานนท์ (2535) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรร ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านจัดสรรจำนวน 125 คน จากหมู่บ้านจัดสรรจำนวน 33 แห่ง ผลการศึกษาพบว่าในการเลือกซื้อบ้านจัดสรรนั้น ผู้อยู่อาศัยให้ความสำคัญมากกับเรื่องทำเลที่ตั้งต้องอยู่ในบริเวณที่สะดวกต่อการเข้าถึง รองลงมาได้แก่ราคาบ้านและที่ดิน รวมทั้งรายได้ของครอบครัว และเมื่อจำแนกระดับของผู้อยู่อาศัย โดยใช้รายได้เป็นเกณฑ์ ได้จำแนกระดับของผู้อยู่อาศัยออกเป็น 2 ระดับ

คือ ผู้ที่มีระดับรายได้ปานกลาง และ ผู้ที่มีระดับรายได้สูง สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรนั้น พบว่าผู้อยู่อาศัยที่มีระดับรายได้ปานกลางจะให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนผู้อยู่อาศัยที่มีระดับรายได้สูงจะให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านกายภาพ

รักชาติ แก้วผดุง (2536) ศึกษาถึงอุปสงค์ที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรร ในเขตผังเมืองรวมเชียงใหม่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากหมู่บ้านจัดสรรในเขตผังเมืองเชียงใหม่ โดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 25 หมู่บ้าน หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างจำนวนครัวเรือนจากแต่ละหมู่บ้านโดยวิธีสุ่มแบบง่ายจำนวน 300 ครัวเรือน จาก 25 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า ผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านจัดสรรส่วนใหญ่จะนิยมที่อยู่อาศัยบ้านเดี่ยวโดยอายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนคือ 38.99 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยทำงานและเริ่มต้นมีครอบครัว ดังนั้นครัวเรือนในหมู่บ้านจัดสรรจึงเป็นครัวเรือนที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.79 คนต่อครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือพนักงานบริษัทหรือหน่วยงานเอกชน สำหรับลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้อยู่อาศัยพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001–30,000บาทต่อเดือนโดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,643.33 บาท และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 24,241.81 บาท และผลการหาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ที่อยู่อาศัยที่มีต่อตัวแปรต่างๆนั้นพบว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้จะมีค่าประมาณ 0.20 ถ้านำค่าใช้จ่ายมาวิเคราะห์แทนรายได้ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อค่าใช้จ่ายจะมีค่าประมาณ 0.29 แสดงให้เห็นว่าที่อยู่อาศัยเป็นสินค้าปกติที่ไม่เป็นไปตามวัฏจักรธุรกิจ (Non-cyclical normal goods) หรืออีกนัยหนึ่งก็คืออุปสงค์ของที่อยู่อาศัยจะไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามวัฏจักรธุรกิจเนื่องจากว่าในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น ภาคที่อยู่อาศัยยังไม่ใช่ภาคเศรษฐกิจที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงวัฏจักรธุรกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเติบโตหรือถดถอยของภาคที่อยู่อาศัยยังสามารถใช้อธิบายแนวโน้มทางเศรษฐกิจได้ในระยะยาวสำหรับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาจะมีค่าอยู่ระหวาง–0.275 ถึง –0.333มีค่าเป็นลบตามทฤษฎีส่วนค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อระยะทางจากบ้านถึงศูนย์กลางเมือง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วรวิทย์ มานะถุล (2540) ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการประกอบธุรกิจบ้านจัดสรรในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านประสบการณ์ของผู้ประกอบการด้านการเงินของโครงการ ด้านการก่อสร้าง ด้านการตลาดของโครงการ ด้านกฎหมาย และด้านความรับผิดชอบดูแลโครงการหลังการขาย โดยเก็บตัวอย่างจากผู้ประกอบการโครงการบ้านจัดสรรทั้งสิ้นจำนวน 50 โครงการ แยกเป็น โครงการขนาดเล็ก(ไม่เกิน 100 ยูนิต) 25 โครงการ โครงการขนาดกลาง(101-

200 ยูนิต) 13 โครงการ และโครงการขนาดใหญ่(มากกว่า 200 ยูนิต) 12 โครงการ ผลของการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจบ้านจัดสรร ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และมีการลงทุนในโครงการ 10 ล้านบาทขึ้นไป ที่ดินที่ใช้ทำโครงการบ้านจัดสรรส่วนใหญ่เป็นที่ดินที่ซื้อมาทำโครงการโดยเฉพาะ และเป็นการจัดสรรที่ดินถูกต้องตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน สำหรับเหตุผลในการทำธุรกิจบ้านจัดสรรในปัจจุบันนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าตลาดยังมีความต้องการในระดับสูงและน่าจะได้ผลกำไรรวมทั้งผลตอบแทนสูงกว่าการลงทุนในธุรกิจอื่น ผู้ประกอบการธุรกิจบ้านจัดสรรส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยทางด้านการก่อสร้างที่เกี่ยวกับราคาวัสดุไม่ควรมีการปรับบ่อย และปัจจัยทางด้านการเงินที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ควรมีอัตราต่ำและเปลี่ยนแปลงน้อย ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการบ้านจัดสรรประสบความสำเร็จ นอกจากนี้เห็นว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบและดูแลโครงการภายหลังการขายจะมีผลต่อความสำเร็จของโครงการ ส่วนปัจจัยที่ทำให้โครงการบ้านจัดสรรประสบความล้มเหลวนั้น ผู้ประกอบธุรกิจบ้านจัดสรรเห็นว่า ปัจจัยด้านการตลาดของโครงการบ้านจัดสรรที่เกี่ยวกับสภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ตกต่ำและผู้ซื้อไม่มีกำลังซื้อและการแข่งขันทางด้านการตลาดที่สูงมากเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความล้มเหลว ส่วนปัจจัยที่รองลงไปคือ ปัจจัยด้านการเงินที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสินเชื่อ และจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติจากสถาบันการเงินหรือธนาคารต่ำกว่าความต้องการของผู้ประกอบการ

สุทธิชัย ติยะสุวรรณ (2543) ศึกษาความล้มเหลวของธุรกิจบ้านและที่ดินจัดสรรในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงปี 2540-2541 โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจบ้านและที่ดินจัดสรรในเขตจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2530 โดยแยกเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก(ไม่เกิน 100 ยูนิต)จำนวน 10 โครงการ โครงการขนาดกลาง(100-200 ยูนิต) 10 โครงการปละโครงการขนาดใหญ่(มากกว่า 200 ยูนิต) 5 โครงการ จากโครงการทั้งหมด 243 โครงการ จากการศึกษาพบว่า โครงการที่เปิดดำเนินการอยู่ส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว ที่ดินที่นำมาจัดสรรเป็นที่ดินที่ซื้อมาทำโครงการโดยตรงและส่วนใหญ่ร้อยละ 68 ยังไม่ได้ขออนุญาตจัดสรรที่ดิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กและขนาดกลาง การเลือกซื้อที่ดินเพื่อทำโครงการพิจารณาจากทำเลที่ดิน เป็นย่านที่อยู่อาศัย การคมนาคมสะดวกเป็นหลัก ปัจจัยรองได้แก่ ราคาที่ดิน และปัจจัยที่มีผลต่อความล้มเหลวของธุรกิจพบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศเป็นผลกระทบที่สำคัญต่อธุรกิจ ส่วนปัจจัยรองได้แก่ ปัจจัยด้านการเงิน สืบเนื่องจากการขาดการสนับสนุนทางด้านการเงินจากสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ ในส่วนของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ ส่วนปัจจัยอื่นๆได้แก่ ข้อบังคับทางกฎหมายในทางปฏิบัติที่มีเงื่อนไขและขั้นตอนที่ไม่เอื้ออำนวยเท่าที่ควร เช่น การโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน การแบ่งแยกโฉนดที่ดิน เป็นต้น